

**Rīgas Nacionālā zooloģiskā dārza
Vides izglītības stratēģija 2023.–2025. gadam**

Anotācija

Rīgas Nacionālā zooloģiskā dārza vides izglītības stratēģija 2023.–2025. gadam ir vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments un rīcības plāns, kurā:

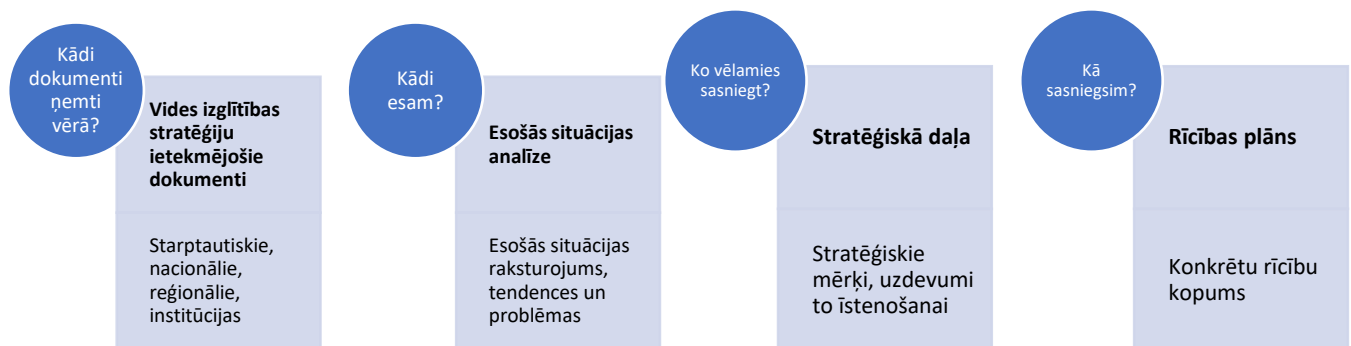
- norādīts darbības pilnvarojums un saistība ar starptautiska, nacionāla un reģionāla līmeņa vides politikas un izglītības pamatnostādņu plānošanas dokumentiem;
- norādītas saistības ar Rīgas Nacionālā zooloģiskā dārza vidēja termiņa stratēģiju 2023.–2025. gadam, Rīgas Nacionālā zooloģiskā dārza MASTERPLAN 2035 un ilgtspējas stratēģiju;
- precizēti darbības virzieni, sniegta informācija par esošo situāciju un risināmajām problēmām, iecerētājām pārmaiņām un sasniedzamajiem rezultātiem;
- iekļauts izglītības attīstības plāns “Nacionālas nozīmes vides izglītības centra izbūve”;
- ietverts rīcības plāns ar noteiktiem darbības uzdevumiem un indikatīvu pasākumu kopumu sabiedrības vides apziņas veicināšanai un informētības uzlabošanai laika posmā no 2023. līdz 2025. gadam.

Vides izglītības stratēģijas 2023.–2025. gadam virsmērķis ir nodrošināt kvalitatīvu vides komunikāciju un efektīvu vides izglītības programmas piedāvājumu ikvienam sabiedrības loceklim, lai:

- informētu un izglītotu par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un sugu daudzveidību Latvijā un pasaulē;
- rosinātu izprast dabu, tās procesus un mijiedarbības, un cilvēku vietu tajā;
- veicinātu videi draudzīgas domāšanas veidošanos un motivētu sabiedrību ikdienā veikt ilgtspējīgākas izvēles.

Nozīmīgs Rīgas Nacionālā zooloģiskā dārza jauno vides izglītības nostādņu pīlārs būs Vides izglītības centrs, kura būvniecības noslēgums paredzams 2023. gada beigās. Centra saturā akcentēta dabas bagātību atklāšana, iepazīšana un nosargāšana inovatīvos un Rīgas Nacionālajam zooloģiskajam dārzam jaunus izteiksmes līdzekļos, ar mērķi ikkatram centra viesim sniegt pārdomas raisošu pieredzi. Līdz ar centra atklāšanu paredzama arī izglītības piedāvājuma izaugsme.

1. att. Izglītības stratēģijas struktūra

Satura rādītājs

1. Ievads	4
2. Vides izglītības stratēģiju ietekmējošie dokumenti	6
2.1. Starptautiskā līmenī.....	6
2.2. Nacionālā līmenī	6
3. Esošās situācijas raksturojums	9
4. Vides izglītības programmas aprobēšana - secinājumi	9
4.1. ZooSkolas darbība 2020.-2022. gads.....	13
4.2. Informatīvi izglītojošais saturs Rīga ZOO vidē	14
4.3. Vides izglītības programmas SVID analīze	16
5. Stratēģiskā daļa	17
5.1. Stratēģiskais virsmērķis	17
5.2. Darbības virzieni un rīcības plāns	17
5.2.1. Tiešais izglītības darbs: ZooSkola un gida pakalpojumi	17
5.2.2. Informatīvi izglītojošais saturs Rīga ZOO vidē.....	19
5.2.3. Mērķtiecīga sadarbība sabiedrības izglītošanā	20
6. Stratēģijas īstenošanas uzraudzība	21
1. pielikums. Jauno ekskursiju tēmu piedāvājums 2014.-2020. gadā.....	22
2. pielikums. ZooSkolas formālās izglītības atbalsta piedāvājuma papildinājums no 2014. Līdz 2020. gadam	23
3. pielikums. Nodarbību un ekskursiju piedāvājums 2022./2023. mācību gadā	25
4. pielikums. Darbības virzieni un sasniedzamie rezultāti 2023.-2025. gads.....	26

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājums	Atšifrējums
ANO2030	Apvienoto Nāciju Organizācijas rezolūcija "Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam"
Covid-19	Infekcijas slimība, kuru izraisa SARS-CoV-2 koronavīruss
EAZA	Eiropas Zooloģisko dārzu un akvāriju asociācija (European Association of Zoos and Aquaria)
ESBS2030	Eiropas Savienības Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam
ESP MZPIAS	Eiropas Savienības Padomes 2022. gadā pieņemtais lēmums par mācīšanos zaļās pārkārtošanās un ilgtspējīgas attīstības sekmēšanai
ex-situ	Sugu aizsardzības un saglabāšanas pasākumi ārpus to dabīgās vides
IAM	Apvienoto Nāciju Organizācijas izvirzītie Ilgtspējīgas attīstības mērķi
IAP2027	Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai"
IPBES	Starptautisku bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu zinātnes-politikas platforma (The Intergovernmental Science-Policy Platform of the Biodiversity and Ecosystem Services)
NVO	Nevalstiskās organizācijas
RAP2027	Rīgas attīstības programma 2022.–2027. gadam
Rīga ZOO	Rīgas Nacionālais zooloģiskais dārzs
Skola2030	Projekts vispārējās izglītības saturam un pieejai mācīšanai vecumā no 1,5 līdz 18 gadiem, kā rezultātā skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes
Stratēģija	Rīga ZOO Vides izglītības stratēģija 2023.–2025. gadam
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
VIC	Vides izglītības centrs
VPP2027	Vides politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam
WAZA	Pasaules zooloģisko dārzu un akvāriju asociācija (World Association of Zoos and Aquariums)
ZooSkola	Rīgas Nacionālā zooloģiskā dārza mācību norišu kopums

1. Ievads

Cilvēks un daba, tās pētīšana un izzināšana, ir vēsturiski nenošķirams koncepts. No cilvēces aizsākumiem līdz pat mūsdienām tas ir mūsu eksistences centrs, resurss un garīgās pasaules skolotājs. **Vides izglītība tās vienkāršākajās formās ir meklējama jau arhaiskajās sabiedrībās.**

Laika gaitā cilvēka atbildība pret dabu faktiskajā realizācijā samazinājusies. Pandēmijas radītais spiediens pēc ilgtspējīgām piegādes ķēdēm un patēriņa modeļiem ir licis aizdomāties par cilvēku veselības un ekosistēmas veselības savstarpējo saistību. Daba apgādā mūs ar pārtiku, nodrošina ar dzeramo ūdeni un tīru gaisu, ko elpojam. Daba gādā ne vien par mūsu garīgo un fizisko labklājību, bet arī par mūsu kā sabiedrības spēju uzveikt globālas pārmaiņas, veselības apdraudējumus un katastrofas. Daba ir mums vajadzīga. Eiropas Savienības Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam (turpmāk – ESBS2030) ir definēti pieci galvenie tiešie bioloģiskās daudzveidības izušanu veicinošie faktori: 1) zemes un jūras resursu izmantošanas intensitātes palielināšanās, 2) pārmērīga ekspluatācija, 3) klimata pārmaiņas, 4) piesārņojums un 5) invazīvas svešzemju sugas. Pēdējo 40 gadu laikā cilvēka darbības rezultātā savvaļas populāciju lielums pasaulē samazinājies par 60 % un gandrīz trīs ceturtdaļas Zemes virsmas ir pārveidotas. Starpvaldību bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu zinātnes-politikas platforma (turpmāk – IPBES¹) akcentē, ka mūsdienu cilvēks ir liecinieks sestajam masveida izmiršanas notikumam uz Zemes ar vairāk nekā vienu miljonu sugu, kurām draud bojāeja. Lai galēji neizsmeltu planētas resursus un iespēju robežas, izstrādātas jaunas direktīvas ar stingrāku uzsvāru uz ilgtspēju vides vērtību saglabāšanā kā starptautiskā, tā nacionālā līmenī (piem., ESBS2030; ANO2030; VPP2027 u.c.).

Institūcijām, kas nodarbojas ar vides izglītību, ir pienākums līdzdarboties vides apziņas komunikācijā, īstenojot vides politikas pamatnostādnes un definētos mērķus. Zooloģiskie dārzi 21. gadsimta griezumā ir uzlūkojami kā cilvēka “avārijas izeja” atpakaļ dabā (“emergency exit back to nature”); ar virsmērķi atgriezt cilvēku pie tā Homo sapiens saknēm un paredzot iespēju iekļauties dabas daudzveidības ķēdē kā vienam no tās posmiem. Vides izglītībai ir jābūt ceļam uz sabiedrības paradumu maiņu un apziņu, ka visiem organismiem ir vērtība. Apzinot ilgtspēju kā mūsdienu sabiedrības kritisku nepieciešamību, tā ir atspoguļota kā viena no Rīgas Nacionālā zooloģiskā dārza (turpmāk Rīga ZOO) vērtībām. Aicinājums uz aktivitāti un līdzatbildību ar vidi saistītos jautājumos plaši iztīrāts gan Eiropas Savienības Padomes pieņemtajā leteikumā par mācīšanos zaļās pārkārtošanās un ilgtspējīgas attīstības sekmēšanai²,

¹ Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). (6.05.2019.) [Skatīts 14.06.2023.] <https://www.ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment>

² Priekšlikums Padomes leteikumam par mācīšanos vidiskās ilgtspējas sekmēšanai. (25.05.2022.) [Skatīts 15.06.2023.] – <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/lv/pdf>

gan Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (turpmāk – UNESCO) veidotajā ceļvedī “Izglītība ilgtspējīgai attīstībai”³; kur uzskaitīti atbalsta pasākumi un virzieni, kas veidotu ciešāku saikni starp izglītību un Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) izvirzītajiem 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem (turpmāk – IAM)⁴. Līdz ar vides politikas paradigmu, mainās arī izglītības pamatnostādnes gan globālā, gan nacionālā līmenī⁵, tāpēc jāmainās arī Rīga ZOO vides izglītības programmai.

³ UNESCO Izglītība ilgtspējīgai attīstībai 2030” (ESD for 2030), (2021). [Skatīts 15.06.2023.]

<https://www.unesco.lv/lv/media/331/download?attachment>

⁴ ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi [skat. 22.08.2023.] <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/ano-ilgtspējīgas-attistibas-merki>

⁵ Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai". Ministru kabinets, stājas spēkā 22.06.2021. [Skatīts 14.06.2023.] <https://likumi.lv/ta/id/324332-par-izglitibas-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

Rīgas Nacionālā Zoologiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

2. Vides izglītības stratēģiju ietekmējošie dokumenti

2.1. Starptautiskā līmenī

Kopš 1992. gada Rīga ZOO ir Eiropas Zoologisko dārzu un akvāriju asociācijas (turpmāk – EAZA) dalībnieks. Dalība uzliek pienākumu uzturēt augstus standartus kā dzīvnieku labturībā, tā arī citās zoologiskā dārza darbības jomās, tai skaitā, izglītībā. Svarīgi EAZA virzību noteicoši dokumenti ir Pasaules zoologisko dārzu un akvāriju asociācijas (turpmāk – WAZA) izglītības stratēģija dabas saglabāšanai⁶, Padomes Direktīva 1999/22/EK attiecībā uz savvaļas dzīvnieku turēšanu zoologiskajos dārzos un tās ieviešanas rokasgrāmatas⁷. Rīga ZOO pienākums ir realizēt izglītības jomās noteiktos EAZA stratēģiskos mērķus⁸ un aktuālos vides izglītības standartus⁹, kā arī citas saistošās WAZA ilgtspējas stratēģijas¹⁰.

Būtiska un vērā ņemama ir ANO rezolūcija “Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam” (turpmāk – ANO2030)¹¹, kur definētie IAM (kas attiecināmi uz vidi) ir aktualizējami institūcijas izglītības darbā.

2.2. Nacionālā līmenī

Saskaņā ar Rīgas domes saistošo noteikumu Nr. 114 “Rīgas valstspilsētas pašvaldības nolikums”¹² 3. pielikuma “Kapitālsabiedrības, kurās Pašvaldībai pieder kapitāla daļas (akcijas) un kuras nodrošina Pašvaldības funkciju (uzdevumu) izpildi” 13. punktu Rīga ZOO nodrošina vienīgā nacionālā zoologiskā dārza Latvijā darbību, līdzdarbojoties dabas aizsardzības projektu īstenošanā, sniedzot iedzīvotājiem zoologiska un ekoloģiska rakstura zināšanas, veicinot iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sekmējot tūrismu, veicot komercdarbību nozarē, kurā

⁶ Thomas, S (2020) Social Change for Conservation: The World Zoo and Aquarium Conservation Education Strategy; Barcelona, WAZA Executive Office, 89pp. [Skatīts 14.06.2023.]

https://www.waza.org/wp-content/uploads/2020/10/10.06_WZACES_spreads_20mbFINAL.pdf

⁷ EU Zoos Directive Good Practices Document, European Union, 2015. [Skatīts 14.06.2023.]

http://ec.europa.eu/environment/nature/pdf/EU_Zoos_Directive_Good_Practices.pdf

⁸ EAZA Strategic Plan 2017-2020, Progressive Zoos and Aquariums Collaborating to Lead on Conservation, EAZA, 2016. [Skatīts 14.06.2023.] <http://www.eaza.net/assets/Uploads/Strategies/Strategic-plan-2017-2020.pdf>

⁹ EAZA Conservation Education Standards (2023). Approved by EAZA Annual General Meeting

27 April 2023. [Accessed 14.06.2023.] <https://www.eaza.net/assets/Uploads/Standards-and-policies/2023/2023-04-EAZA-Conservation-Education-Standards.pdf>

¹⁰ Protecting our Planet. The WAZA Sustainability Strategy 2020-2030. [Accessed 6.07.2023.]

https://www.waza.org/wp-content/uploads/2020/11/F_WAZA-Sustainability-Strategy-2020.pdf

¹¹ ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam. [Skatīts 14.06.2023.] <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/ano-ilgtspejigas-attistibas-merki>

¹² Rīgas domes saistošie noteikumi Nr.114 “Rīgas valstspilsētas pašvaldības nolikums”. Rīgas dome, stājas spēkā 05.03.2011. [Skatīts 15.06.2023.]

<https://likumi.lv/doc.php?id=227996>

Rīgas Nacionālā Zoologiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

pastāv dabiskais monopols, tādējādi nodrošinot sabiedrībai attiecīgā pakalpojuma pieejamību, un kuras infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi.

No Rīgas attīstības programmas 2022.–2027. gadam (turpmāk – RAP2027)¹³ definētājiem attīstības virzieniem Rīga ZOO Vides izglītības programmā tiek integrēti:

- Pilnībā izpildāms 4.5. uzdevums "Uzlabot iedzīvotāju neformālās izglītības piedāvājumu un pieejamību"
 - 1) Nepieciešams izveidot kvalitatīvu, integrējošu un pieejamu vides izglītības piedāvājumu. Ieviest mūsdienīgu vides izglītības piedāvājumu, aptverot visu Rīga ZOO teritoriju (t. sk., bet ne tikai, dzīvnieku kolekcijas, informācijas vietas, izstādes u. tml.) un iekļaut interaktīvo, mākslīgā intelekta un jaunāko tehnoloģiju sasniegumu izmantošanu.
 - 2) Izveidot nacionālas nozīmes Vides informācijas un izglītības centru Rīga ZOO sabiedrības vides apziņas veicināšanai, modernizēt telpas un aprīkojumu vides izglītības darbam, veikt sabiedrības informēšanas un iesaistes pasākumus.
 - 3) Vides izglītības platformas ārtelpu risinājumu izveide Rīga ZOO teritorijā atvērto tematisko nometņu darbības nodrošināšanai dažādu izglītības programmu ietvaros. Papildināt piedāvājumu vides izglītības programmu nodrošinājumam, būtiski palielinot vides izglītības pieejamību Rīgas metropoles areālā.
- Attiecināms uz struktūrvienības iesaisti ekspozīciju informatīvi izglītojošajā noformējumā. 8.5. uzdevums "Nodrošināt tūrisma nozares atveseļošanu un mazināt tūrisma sezonāliti, veicinot pieprasījumu pēc viesmīlības pakalpojumiem ārpus galvenās tūrisma sezonas".
 - 1) Rīga ZOO iekštelpu un ārtelpu ekspozīciju infrastruktūras uzlabošana, radot papildu pievienoto vērtību pilsētas tūrisma piedāvājumam ārpus galvenās tūrisma sezonas. Ārtelpu ekspozīcijas uzlabošana (rekonstrukcijas, pārveidojumi, uzlabojumi) ~20 ārtelpu dzīvnieku ekspozīcijās un ~6 infrastruktūras objektos (t. sk. WC, biļešu kases, gājēju celiņi), kas paredzēta apmeklētāju servisa nodrošināšanai. Iekštelpu ekspozīcijas uzlabošana (rekonstrukcijas, pārveidojumi, uzlabojumi) ~10 iekštelpu dzīvnieku ekspozīcijās. Izveidots atsevišķs, no dažādām ekspozīcijām apvienots, integrēts āra komplekss, papildinot esošo āra ekspozīciju piedāvājumu atbilstoši Rīga ZOO attīstības koncepcijai 2035.

Vides politikas pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam (turpmāk – VPP2027) Rīga ZOO iekļauta kā viena no atbildīgajām institūcijām uzdevumu veikšanā:

¹³Rīgas Domes Pilsētas Attīstības Departaments. Attīstības programma 2022 – 2027.

<https://www.rdpad.lv/strategija/attistibas-programma-2022-2027/>

Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

- Bioloģiskās daudzveidības *ex-situ* saglabāšanas pasākumu īstenošana (botānisko dārzu un zooloģisko dārzu kolekciju izveide, vairošanas metodiku izstrāde, ģenētiski pilnvērtīgas rezerves grupu uzturēšana);
- Daudzfunkcionāla dzīvnieku karantīnas, īslaicīgās izvietojšanas un *ex-situ* sugu pavairošanas programmu atbalsta centra izveide.

Rīga ZOO sniedz atbalstu formālajā un neformālajā izglītībā iestādēm mācību satura apgūvē, atbilstoši Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam (turpmāk – IAP2027)¹⁴, Latvijas Nacionālajam attīstības plānam 2021.–2027. gadam¹⁵ un RAP2027 noteiktajām vadlīnijām.

¹⁴ Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai". Ministru kabinets, stājas spēkā 22.06.2021. [Skatīts 14.06.2023.] <https://likumi.lv/ta/id/324332-par-izglitibas-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

¹⁵ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam. [Skatīts 14.06.2023.] https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81_1.pdf
Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

3. Esošās situācijas raksturojums

Rīga ZOO ir netradicionāla, emocionāla un atklājumiem pilna mācību vide. Redzētais un izjustais zooloģiskajā dārzā modina interesi par dabu un rosina apgūt jaunas zināšanas. Dažādu veidu izglītojošas norises (ekskursijas, nometnes, nodarbības, pasākumi, mācību materiāli, izbraukumi, semināri u.c.) Rīga ZOO ir īstenotas jau vairāk nekā 22 gadus. Mūsdienās Rīga ZOO vides saziņas un izglītības darbs ietver:

- mācību nodarbības formālās izglītības ietvaros skolēniem;
- tematiskas ekskursijas dažādām zooloģiskā dārza apmeklētāju auditorijām;
- tematiskas izziņas takas;
- pētnieciskās darbnīcas plašākam apmeklētāju lokam dažādu ikgadēju pasākumu laikā;
- seminārus bioloģijas, pedagogijas, veterinārijas un citu nozaru studentiem;
- informatīvi izglītojošu saturu Rīga ZOO vidē.

4. Vides izglītības programmas aprobēšana - secinājumi

Tradicionālie Rīga ZOO pasākumi

Katru gadu notiek vismaz pieci tradicionāli izglītojošie pasākumi ar pētniecisku darbnīcu un/vai izziņas taku elementiem Rīga ZOO apmeklētājiem. Tradicionāli pasākumi palīdz nostiprināt ikdienas paradumu un uzvedības maiņu, un nes lielu pievienoto vērtību Rīga ZOO apmeklētājiem.

Kopš 2009. gada decembris un janvāris tiek pavadīts “Ziemas nakšu” noskaņās, kur apmeklētājiem ir iespēja doties vēlā pastaigā pa zoodārzu un novērot dzīvnieku uzvedību gada tumšajās naktīs. “Tropu mēnesis” kopš 2003. gada tiek atzīmēts februārī, kas stāsta par dzīvnieku dzīvi planētas dienviņu puslodē, to ikdienas izaicinājumiem, un iepazīstina ar pārsteidzošu sugu daudzveidību. Martā Rīga ZOO notiek “Roņu dienas”, kad uzmanība tiek pievērsta ronēniem piekrastē un pareizai rīcībai, tos sastopot. Kopš 1952. gada katru aprīli notiek “Putnu dienas”, kur apmeklētāji apgūst putnu būrīšu konstrukcijas prasmes. “Dzīvnieku dienās” oktobrī (Rīga ZOO jubilejas mēnesī) tradicionāli tiek sumināti apmeklētāji, kuru vārdā vai uzvārdā ir dzīvnieka nosaukums. Šie un vēl citi pasākumi palīdz izzināt dzīvnieku sugu stāstus un atspoguļo iespējas ikkatram aktīvi līdzdarboties sugu saglabāšanas darbā. Pasākumu galvenais mērķis ir tiešā un interesantā veidā informēt un izglītēt sabiedrību par vietējas un globālas vides aizsardzības jautājumiem. Turpmākajā plānošanas periodā jāturpina attīstīt un kvalitatīvi pilnveidot Rīga ZOO apmeklētājiem piedāvāto pasākumu klāstu.

Izglītības piedāvājums

Rīga ZOO mācību norišu kopuma (turpmāk – ZooSkola) piedāvāto ekskursiju klāsts ir tematiski papildinājies katru gadu līdz ar pieprasījumu, tēmas aktualitāti un projektu saistību (skat. 1. pielikumu).

Kopš 2014. gada ZooSkola piedāvā formālās izglītības atbalstu izglītības iestādēm valsts noteikto dabaszinātņu mācību standartu apgūvē dažādās izglītības pakāpēs (skat. 2. pielikumu):

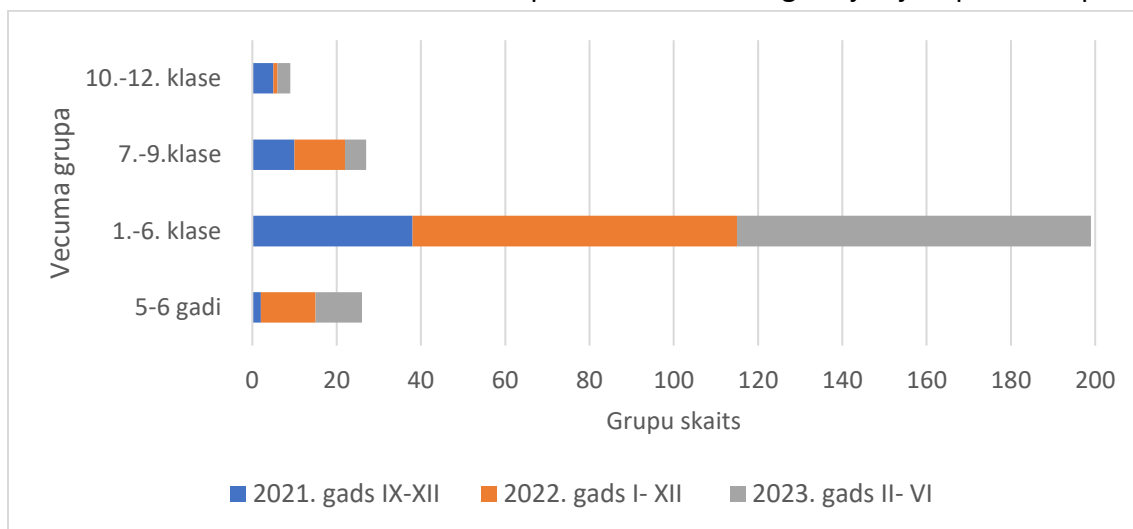
- 2014. gadā tika izveidots ZooSkolas izglītības piedāvājums mācību iestādēm sākumskolai, pamatskolai un vidusskolai, tematiski fokusējoties uz dzīvnieku pielāgojumiem;
- 2015. gadā izglītības piedāvājums mācību iestādēm tika papildināts ar tēmām, kas iepazīstina ar dzīvnieku klasifikāciju;
- 2016. gadā Izglītības programmu papildinājušas tēmas, kas ir saistītas ar bioloģisko daudzveidību. Izveidotais pamatpiedāvājums sastāv no 24 mācību nodarbībām;
- 2017. gadā izstrādāts ZooSkolas piedāvājums pirmsskolas vecuma bērniem. Nokomplektēts pamat piedāvājums izglītības iestādēm.
- 2020.-2022. gadā pārskatītas esošās mācību nodarbības, piemērota to atbilstība jaunajam mācību standartam, situatīviem cilvēkresursiem, un mainīts to tematiskais definējums.

2022./23. mācību gadā ZooSkola piedāvāja izstrādātu nodarbību pamatpiedāvājumu (izglītības iestādēm) un izvērtētu ekskursiju piedāvājumu (interesentu grupām visu gadu, izglītības iestādēm mācību gada ietvarā). Piedāvājumā tika iekļautas tās ekskursijas, kuru pieprasījums bijis regulārs un kuras ļauj īstenot struktūrvienībā pieejamie cilvēkresursi (skat. 3. pielikumu).

Sasniegtā auditorija no formālās izglītības iestādēm

Līdz šim veikts nekonsekvents datu uzskaitījums par ZooSkolas izglītības norišu pieprasījumu konkrētām vecumgrupām, tāpēc pārskatāma un kvalitatīva informācijas bāze trūkst. Apkopotie dati par periodu no 2021. gada septembra līdz 2023. gada jūnijam skaidri iezīmē konkrētu vecumgrupu pārsvaru (skat. 2. attēlu).

2. att. Izglītības norišu (nodarbību un ekskursiju) pieprasījuma sadalījums no 2021. gada septembra līdz 2023. gada jūnijam pa vecumposmiem

Pirmsskolas izglītības pakāpei ir izveidots nodarbību piedāvājums 5 līdz 6 gadus veciem bērniem. Turpmākajā plānošanas periodā ir jāpārskata nodarbību saturs un jāpaplašina iesaistīto vecumgrupu apjoms. Skolēni vecumā no 7 līdz 13 gadiem (1.- 6. klase) ir sasniedzama, piesaistāma un noturama mērķauditorija, kas bieži izvēlas vecumposmam piedāvātās nodarbības un aktuālās ekskursijas. Pamatskolas 7.-9. un vidusskolas 10.-12. klases vairāk iesaistās kultūrizglītības programmas “Latvijas skolas soma” piedāvājumā (ekskursija), maz izvēloties izglītības pakāpei piedāvātās mācību nodarbības. Turpmākajā plānošanas periodā būtiski jāpārskata Rīga ZOO izglītības piedāvājums jauniešiem arī saistībā ar Skola2030 programmas apgūšanu (pamatskola un vidusskola), lai veicinātu lielāku jauniešu iesaisti ar vidi saistītu jautājumu risināšanā. Secināts, ka projektu atbalsts skolām (piem., Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 8.3.2.2/16/1/001 “Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” vai kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma”) bieži nosaka arī pieprasītāko ekskursiju un nodarbību tēmas katru mācību gadu.

Nozīmīgu tēmu aktualizēšana

Arvien nozīmīgāku vietu Rīga ZOO izglītības programmā ieņem apdraudēto dzīvnieku sugu un biotopu tematika. 2018. gadā 65 % izglītības programmas tēmas papildinātas ar dabas aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības tematiku vai to saturiskiem elementiem. Reaģējot uz bioloģiskās daudzveidības krīzi pasaulē un izvērtējot Rīga ZOO izglītības piedāvājumu pēdējo trīs gadu kontekstā, secināms, ka:

- izglītības procesā dabas aizsardzības temats netiek apskatīts pietiekami;

- mācību saturā integrētie videi draudzīgu attieksmi veidojošie elementi ir zemas efektivitātes un no ilgtspējas skatupunkta ar mazu pievienoto vērtību;
- izglītības norišu piedāvājumā trūkst ilgtspējas kā koncepta un saturiski nozīmīga bloka;

Apzināta nepieciešamība pārveidot mācību saturu, pielāgojot to EAZA vides izglītības standartam un VPP2027, kā arī izstrādāt Rīga ZOO autentisku, interesantu un aktuālu mācību piedāvājumu, kas izglītotu par ilgtspēju un vidi ne tikai formālās izglītības atbalstā, bet arī neformālajā.

ZooSkolas iespējas interesentiem

2022. gadā *Forta research* veiktās Rīga ZOO apmeklētāju aptaujas dati, norāda, ka tieši 15–30 gadus veciem apmeklētājiem ir viskritiskākā attieksme pret zooloģiskajiem dārziem. Vides apziņas kontekstā šī vecumgrupa ir grūti sasniedzama, bet ļoti būtiska - tā ir nākotnes lēmējvaras sabiedrība. ZooSkolai prioritārs uzdevums ir mēģināt sasniegt šo auditoriju tai pēc iespējas saistošākā veidā. Līdz šim Rīga ZOO ir atbalstījis Rīgas Dabaszinību skolas rīkoto izglītības pulciņu "Zoodārza Takuzinis" (pulciņš notiek Rīga ZOO teritorijā), jo Rīga ZOO nebija pieejamas reprezentablas un funkcionālas telpas sava pulciņa organizēšanai. Līdz ar Vides izglītības centra (turpmāk – VIC) atklāšanu Rīga ZOO būs iespēja piedāvāt telpas un veikt sabiedrības izglītošanas darbu ne tikai tiešā veidā ar zoodārza kvalificēto speciālistu iesaisti, bet arī netiešā, radot jaunu vietu izglītībai un veicinot nozares attīstību Latvijā kopumā.

ZooSkolas eksperti vienmēr ir atvērti iespējai izstrādāt specializētas tēmas skolēnu grupām pēc iepriekšējas vienošanās un īpaša pieprasījuma (piem., Rīgas Starptautiskajai skolai tādas ir jau trīs). Lielu gandarījumu zoodārza mācībspēkiem sniedz jauno biologu un nozares speciālistu atbalsts gan olimpiāžu dalībnieku sagatavošanā, gan citās nozīmīgās norisēs. Arī turpmākajā plānošanas periodā jauno speciālistu atbalsts ir prioritārs.

Nozīmīga ir sadarbība ar augstākās izglītības iestāžu mācībspēkiem un pedagoģijas un dabaszinātņu studentiem. Tā, pēc vairāku gadu pārtraukuma, 2022. gada rudenī tika aizvadīts seminārs Latvijas Universitātes 3. un 4. studiju gada studentiem dabas zinību metodikā jaunā Rīga ZOO mācībspēku sastāvā. Izvērtējot saņemto atgriezenisko saiti, apzināta nepieciešamība turpmākajā plānošanas periodā aktualizēt ZooSkolas lomu dabas zinību metodikas pasniegšanā ne tikai topošajiem skolotājiem, bet arī praktizējošajiem pedagogiem izglītības iestādēs. Pēc VIC atvēršanas būs iespējams izstrādāt Rīga ZOO unikālus dabas zinību metodikas sagatavošanas kursus.

Iekļaujoša izglītība

Lai pilnvērtīgi izglītotu sabiedrību par vidi, ir nepieciešams iekļaut pēc iespējas lielāku sabiedrības daļu. Šobrīd vides izglītība Rīga ZOO nav pilnvērtīgi pieejama cilvēkiem ar invaliditāti

Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

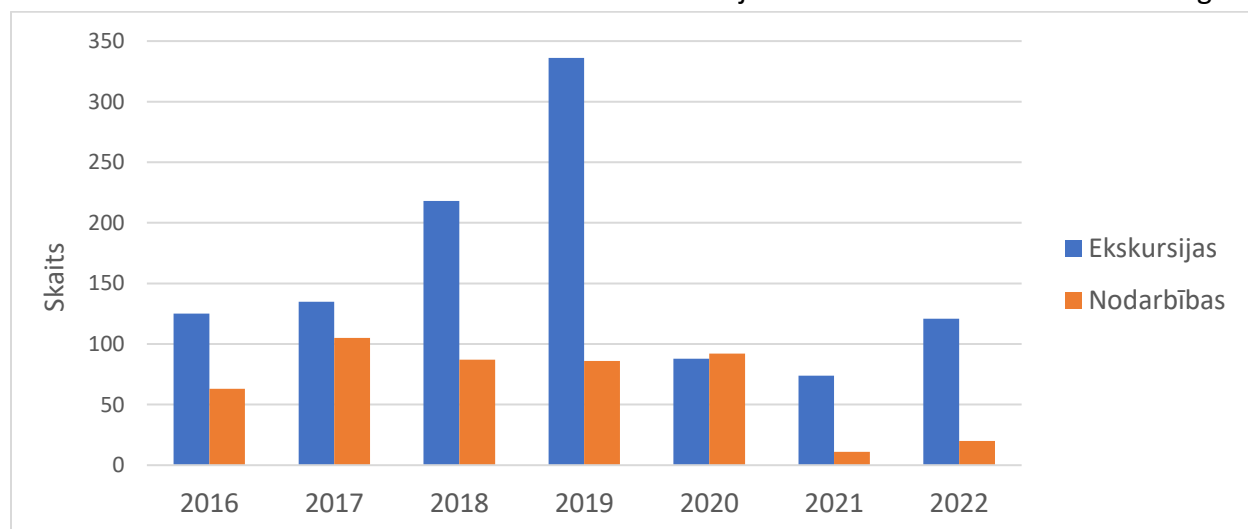
vai kustību traucējumiem. Atsaucoties uz aicinājumiem, ZooSkola vienmēr ir pielāgojusi tēmas konkrētas mērķauditorijas vajadzībām, taču pastāvīga, vajadzībām atbilstoša un patiesi vērtīga piedāvājuma šīm sabiedrības grupām vides izglītības programmā nav. Ir nepieciešams metodiski sagatavot ZooSkolas mācībspēkus, lai izglītības norise būtu cieņpilna un saistoša arī cilvēkiem ar invaliditāti. Turpmākajā plānošanas periodā nepieciešams radīt piedāvājumu, kas būtu atbilstošs cilvēkiem ar garīga rakstura, redzes un/vai dzirdes traucējumiem, kustību traucējumiem, un sniegtu kvalitatīvu izglītību par vidi un ar to saistītiem jautājumiem.

4.1. ZooSkolas darbība 2020.-2022. gads

Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmijas ārkārtas stāvokļa izsludināšana (pasaulē 2020. gada 11. marts līdz 2023. gada 5. maijs) būtiski ierobežoja Rīga ZOO vides izglītības darbu. Ar skolēnu grupām varēja strādāt tikai, kad epidemioloģiskā situācija to ļāva. No 2020. gada 14. marta līdz 18. maijam Rīga ZOO bija slēgts, bet pēc zoodārza atvēršanas gida pakalpojumu un izglītojošu pasākumu piedāvājums apmeklētājiem tika apzināti regulēts. Covid-19 izplatības apstākļos 2021. gadā darbu ar apmeklētājiem klātienē nebija iespējams veikt pilnā apjomā. Būtiski samazinājās ekskursiju un nodarbību noslodze (skat. 3. attēlu).

3. att. Novadīto ekskursiju un nodarbību skaits 2016.-2022. gadā

Ņemot vērā ārkārtējo stāvokli valstī un ierobežojumu radīto situāciju, viens no galvenajiem izaicinājumiem ZooSkolai bija vides izglītības programmas pielāgošana virtuālā formā Rīga ZOO plašsaziņas līdzekļos. Iespēju robežās tika digitalizēts pasākumu piedāvājums, veidoti dažādi uzdevumi un darba vai maršrutu lapas, kā arī gatavots interesants saturs Rīga ZOO sociālajiem tīkliem. Tomēr radīt ekvivalentu digitālu formālās izglītības piedāvājumu izglītības iestādēm resursu un digitālo risinājumu trūkuma dēļ ZooSkola nevarēja. Salīdzinājumā ar citu EAZA zooloģisko dārzu izglītības piedāvājumiem Covid-19 laikā, Rīga ZOO piedāvājums bija krasi

ierobežots. Turpmākajā plānošanas periodā ir nepieciešams attīstīt ZooSkolas piedāvājumu digitāli vairākām mācību pakāpēm un sabiedrības interesentu grupām. Rīga ZOO vides izglītības programmai ir jābūt iekļaujošai arī attālinātā izglītības formā.

Dzīvnieku barošanas demonstrācijas

Publiskās dzīvnieku barošanas demonstrācijas parasti ir bijušas kopēja, dzīvnieka un gida kopdarbs, kur gids veido stāstījumu par sugas ekoloģiju, tās uztura specifiku nebrīvē un dzīvi savvaļā. 2020. un 2021. gada vasarās dzīvnieku publiskās barošanas demonstrācijas programma notika bez gidu dalības, lai izvairītos no pulcēšanās un mazinātu apmeklētāju saslimšanas risku.

Svarīgs demonstrāciju mērķis ir apmeklētāju paradumu maiņa, atrodoties zooloģiskajā dārzā. Dzīvnieku neatļauta barošana ir pastāvīga parādība, kas prasa problēmas mērķtiecīgu risinājumu, lai mazinātu dzīvnieku veselību ietekmējošus faktorus. Turpmākajā darbības periodā ir jāpārskata programmas koncepts un saturs, lai tā efektīvāk un rezultatīvāk pildītu savu mērķi.

4.2. Informatīvi izglītojošais saturs Rīga ZOO vidē

Informatīvi izglītojošais noformējums Rīga ZOO vidē ir attīstījies gan izpildījumā, gan informācijas pasniegšanas veidā. Īstenojot vides izglītības funkciju, ir jāveido kvalitatīvi vides objekti un jāsniedz uzticama informācija par sugu aizsardzības aktualitātēm. Izglītojošajos stendos būtiski pieaudzis interaktīvo elementu daudzveidīgums. Interaktīvi elementi veicina lielāku apmeklētāju iesaisti informācijas apstrādē un veido vērtīgāku informācijas apmaiņu ar Rīga ZOO viesiem. Pēc 2022. gada *Forta research* veiktās aptaujas datiem, 71 % aptaujas dalībnieku par zooloģiskā dārza galveno uzdevumu uzskata sabiedrības izglītošanu, kam nedaudz iepaliek dzīvnieku sugu saglabāšana (65 %). Taču tikai 7 % apmeklētāju spontānās asociācijās Rīga ZOO saista ar vārdiem “izzinošs/interesants”.

Teritorijā izvietoto izglītojošo stendu saturs tiek radīts tā, lai būtu saistošs pēc iespējas plašakai mērķauditorijai. Rīga ZOO vidēja termiņa stratēģija 2023.–2025. gadam kā primāro mērķauditoriju definē:

- 219 758 ģimenes ar bērniem līdz septiņu gadu vecumam, kuras dzīvo pamatā Rīgas aglomerācijā 100 km rādiusā ap Rīgu;
- 217 500 skolēnus visā Latvijā;
- 279 991 Latvijas iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 30 gadiem.

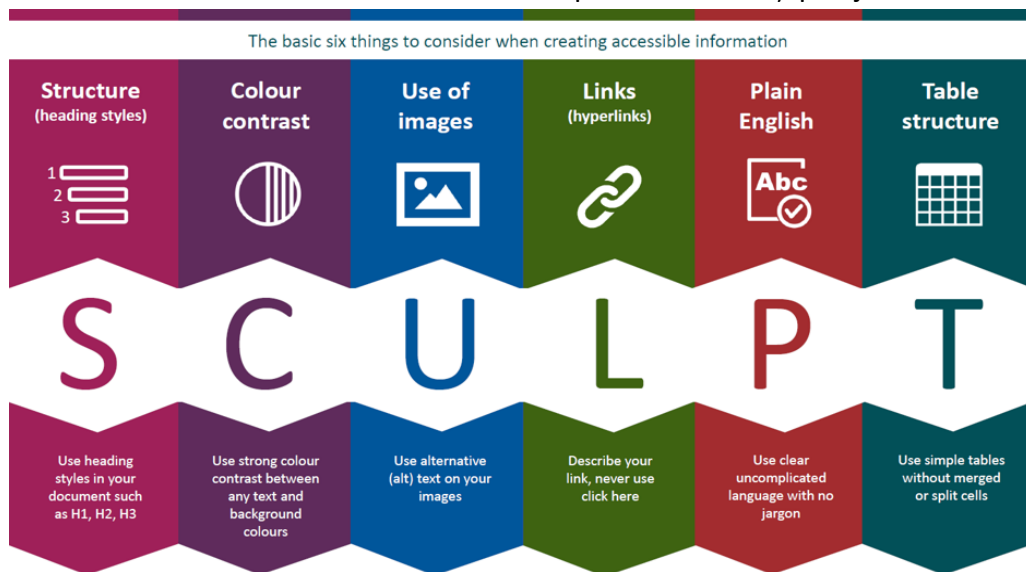
Turpmākajā plānošanas periodā izglītības saturā jāpalielina interaktīvo elementu daudzveidīgums, jāpiedāvā dažādi informācijas pieejamības veidi (audiāli, taustes utt.) , kā arī jābalstās uz vizuālas un viegli saprotamas informācijas nodošanas priekšnoteikumiem. Zoodārza teritorijā informāciju svarīgi pasniegt, ievērojot universālā dizaina principus. Universālā dizaina principi veido pieejamu, drošu un humānu informācijas vidi, kurā komfortabli

jūtas ikviens sabiedrības loceklis, neskatoties uz individuālām uztveres īpatnībām vai veselības traucējumiem.

Izstrādājot digitālās vides materiālus, akcentējams *S.C.U.L.P.T.* piekļūstamības princips, kas liek izvērtēt sešus aspektus (skat. 4. attēlu):

- *S* – *structure* jeb struktūru – izmantot virsrakstu stilus, lai vieglāk orientētos dokumentā;
- *C* – *colour contrast* jeb kontrasts – izmantot krāsu kontrastus starp tekstu un fonu vieglākai uztveramībai;
- *U* – *use of image* jeb vizuālās informācijas lietojums – izmantot alternatīvu tekstu vizuālos izteiksmes līdzekļos;
- *L* – *links* jeb saites – paskaidrot norādītās saites saturu;
- *P* – *plain english* jeb vieglā valoda – izmantot viegli saprotamu valodu;
- *T* – *table structure* jeb tabulu struktūra – izmantot vienkāršas tabulas bez sapludinātām vai sadalītām šūnām.

4. att. Seši pārdomātāki soļi pieejamākai informācijai¹⁶

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, nepieciešams izstrādāt informatīvi izglītojošo stendu vadlīnijas, kurās Rīga ZOO vizuālās identitātes formās ietverta labākā prakse informācijas pieejamībā un atspoguļošanā dažādām mērķauditorijām.

¹⁶SCULPT For Accessibility

<https://www.worcestershire.gov.uk/digital-worcestershire/sculpt-accessibility>

Attēls: <https://abilitynet.org.uk/news-blogs/everyone-can-sculpt-accessibility>

Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

4.3. Vides izglītības programmas SVID analīze

S	<ol style="list-style-type: none"> 1) Mācību process notiek unikālā vidē; 2) Mācību process notiek gan iekštelpās, gan ārā; 3) Praktiska darbība nostiprina teoriju; 4) Aktīvi procesi – dzīvnieku uzvedība katrā apmeklējuma reizē rada unikālu pieredzi un novērojumus; 5) Daudzveidīgi un dabīgi uzskates līdzekļi; 6) Kontakts ar dzīvniekiem profesionāla vadībā, kas veicina emocionālu un efektīvu saskari ar dabu; 7) Mācību procesā tiek stimulētas dažādas uztveres formas; 8) Unikāla mācību metodikas un aktivitāšu aprobēšana; 9) Zinoši nozares speciālisti; 10) Izteikts augsts pieprasījums 1.- 6. klasei. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Digitālu mācību materiālu trūkums; 2) Trūkst piedāvājuma vairākām mērķauditorijām, piem. ģimenēm, kolektīviem; 3) Nepietiekama sadarbība skolotājiem; 4) Nepietiekama atgriezeniskās saites iegūšana par pakalpojumiem; 5) Cilvēkresursu trūkums izglītības materiālu sagatavošanā; 6) Cilvēkresursu noslogotība/ trūkums mācību norišu vadīšanā; 7) Kvalitatīvu un ilgtspējīgu mācību līdzekļu, izmantoto materiālu pārdomātības trūkums; 8) Derivātu noformējums/reprezentācija un uzglabāšana; 9) Izglītības piedāvājums nav pietiekami iekļaujošs; 10) Ierobežoti pieejams grafiskais dizaineris metodisko materiālu izstrādē. 	V
I	<ol style="list-style-type: none"> 1) Mājaslapas papildināšana pārdomātā, vizuāli saistošā veidā; 2) Potenciāla līdzfinansējuma piesaistei mūsdienīgu mācību līdzekļu iegādei; 3) Paplašināt vides izglītības pieejamību cilvēkiem ar redzes un/vai dzirdes traucējumiem, kustību traucējumiem. Sadarbība ar profesionāļiem iekļaujošas mācību vides izveidē; 4) Starpdisciplināras izglītības norises. Jomu speciālistu iesaiste mācību procesā; 5) Plašas iespējas jaunu piedāvājumu izstrādē unikālā vidē; 6) Būt sabiedrības informācijas kanālam nacionāla līmeņa projektiem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nenoturīgs finansiāls atbalsts; 2) Dzīvnieku pārvietošana vai nāve; 3) Nekonkurētspējīgs atalgojums izglītības darbā iesaistītajiem; 4) Neprognozējami laikapstākļi, kas ietekmē darbu ārpus telpām; 5) Izglītojamo zināšanu un valodas līmeņa neatbilstība; 6) Izglītības procesā izmantoto dzīvnieku iespējams kaitējums izglītojamajam. 	D

5. Stratēģiskā daļa

5.1. Stratēģiskais virsmērķis

Nodrošināt kvalitatīvu vides komunikāciju un efektīvu vides izglītības programmu piedāvājumu ikvienam sabiedrības loceklim, lai:

- informētu un izglītotu par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un sugu daudzveidību Latvijā un pasaulē;
- rosinātu izprast dabu, tās procesus un mijiedarbības, un cilvēku vietu tajā;
- veicinātu videi draudzīgas domāšanas veidošanu sabiedrībā un motivētu sabiedrību ikdienā veikt ilgtspējīgākas izvēles.

5.2. Darbības virzieni un rīcības plāns

Stratēģiskā mērķa sasniegšanai izvirzīti trīs galvenie darbības virzieni (skat. 4. pielikumu):

1. Tiešais izglītības darbs: ZooSkola un gida pakalpojumi;
2. Informatīvi izglītojošais saturs Rīga ZOO vidē;
3. Mērķtiecīga sadarbība sabiedrības izglītošanā.

5.2.1. Tiešais izglītības darbs: ZooSkola un gida pakalpojumi

Uzdevums	Rīcības plāns
1. Uzlabot un paplašināt ZooSkolas formālās izglītības atbalsta piedāvājumu	1.1. Nodrošināt tēmu saturisko atbilstību IAP2027 mācību programmai. Piedāvājumā paplašināt starpnozaru pieeju.
	1.2. Paplašināt izglītības saturu interaktīvā un digitālā veidā, nodrošinot tematu apgūšanas iespējas attālināti.
	1.3. Izveidot ZooSkolas iekšējās kārtības noteikumus, definējot pušu tiesības un pienākumus.
	1.4. Papildināt tēmu piedāvājumu ar aktuāliem vides jautājumiem, aptverot dabas aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas tematiku. Tēmām jāfokusējas uz dažādu ekosistēmu funkcijām, jāveicina videi draudzīgu paradumu veidošanos un jāsniedz praktiskus padomus, kā ikdienā veikt ilgtspējīgākas izvēles.
	1.5. Ieviest regulāru izglītības darba un izmantoto metožu izvērtējuma sistēmu.

Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

Uzdevums	Rīcības plāns
2. Palielināt tiešā izglītības darba pieejamību	2.1. Palielināt gidu kapacitāti struktūrvienībā, lai spētu nodrošināt gida pakalpojumus visām interesentu grupā.
	2.2. Paplašināt tematisko norišu piedāvājumu. Integrēt ilgtspējas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas elementus.
	2.3. Uzlabot tiešā izglītības darba kvalitāti, uzlabojot gidu aprīkojumu, nodrošinot kvalitatīvu gidu un nodarbību vadītāju apmācību un veicot pakalpojuma kvalitātes novērtēšanu.
	2.4. Izveidot piedāvājumu, kas pielāgots cilvēkiem ar dzirdes un/vai redzes traucējumiem, kustību traucējumiem.
	2.5. Piedāvāt interešu izglītības iespējas personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošanai dabas zinātnēs.
	2.6. Nodrošināt ZooSkolas resursu un ārtelpu pieejamību atvērto tematisko nometņu darbībai dažādu izglītības programmu ietvaros.
3. Izveidot kvalitatīvas un funkcionālas mācību telpas	3.1 Projekta Nr. 5.4.2.2/17/l/002 "Nacionālas nozīmes vides informācijas un izglītības centru infrastruktūras izbūve un pilnveidošana" telpu nodošana ekspluatācijā.
4. Pilnveidot struktūrvienības dzīvnieku kolekciju	4.1. Izveidot VIC dzīvnieku kolekciju.
	4.2. Labiekārtot VIC dzīvnieku telpas un ekspozīcijas.
	4.3. Pilnveidot dzīvnieku dokumentāciju ar izmantošanas pamatojuma apliecinājošu informāciju.
	4.4. Izstrādāt dzīvnieku identificēšanas un novērojuma protokolus.
5. Izveidot dzīvnieku izmantošanas vadlīnijas	5.1. Izveidot informatīvu un rīcību definējošu dokumentu latviešu valodā. Vadlīnijās ir jāietver informācija par dzīvnieku izmantošanu, kā arī jānosaka dzīvnieka klātbūtnes nepieciešamības pamatojumu mācību norisēs. Visam ar dzīvniekiem saistītajam procesam jāseko labajai praksei un starptautiski atzītām vadlīnijām.

Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

5.2.2. Informatīvi izglītojošais saturs Rīga ZOO vidē

Uzdevums	Rīcības plāns
6. Uzlabot informatīvā un izglītojošā satura kvalitāti	6.1. Izvērtēt esošo informatīvo stendu kvalitāti.
	6.2. Izveidot pārskatāmu un strukturālu plānu satura izvietojšanai zoodārza teritorijā.
	6.3. Veidot kvalitatīvu un zinātniski precīzu saturu, kas atbilst kādam no četriem galvenajiem tematiskajiem virzieniem: 1) bioloģiskā daudzveidība; 2) dzīvnieku pielāgojumi; 3) aktuālie vides jautājumi un ilgtspēja ;4) sugu saglabāšana.
	6.4. Izmantot informācijas paneļos pārdomātu dizainu un integrēt dažādus satura atspoguļošanas paņēmienus, tai skaitā audiāli, taktili un kustīgi elementi.
	6.5. Veikt izpēti un sagatavot priekšlikumus ilgtspējīgāku tehnisko risinājumu ieviešanai informatīvajos un izglītojošajos vides objektos.
	6.6. Veidot vides objektus vienotā vizuālajā identitātē.
7. Uzlabot informatīvā un izglītojošā satura pieejamību	7.1. Izstrādāt un definēt Rīga ZOO stendu vadlīnijas. Veidot informatīvu un izglītojošo saturu iekļaujošu sabiedrības dažādajām vajadzībām un informācijas uztveres veidiem (piem. izmantojot "S.C.U.L.P.T. accessibility" metodi, braila rakstu u.tml.).
	7.2. Izmantot vienotu simboliku vidē esošajos izglītojošajos objektos (sugu plāksnes, stendi, informatīvās zīmes u.tml.), teksta uzbūvi veidot atbilstoši mērķauditorijas īpatnībām. Sagatavot kodolīgu, viegli uztveramu informāciju.

Uzdevums	Rīcības plāns
8. Rīga ZOO dzīvnieku kolekcija	8.1. Izstrādāt informācijas bāzi Rīga ZOO kolekcijā esošajām sugām.
	8.2. Izstrādāt Rīga ZOO ilgtermiņa attīstības plāna MASTERPLAN 2035 "Himalaji" ekspozīcijas izglītības satura plānu. Izglītojošajam saturam tiek veidots saskaņā ar dzīvnieku kolekciju.
	8.3. Izstrādāt plānu invazīvo sugu eksponēšanai vienotā izglītojošā saturā.

5.2.3. Mērķtiecīga sadarbība sabiedrības izglītošanā

Uzdevums	Rīcības plāns
9. Nodrošināt mērķtiecīgu un kvalitatīvu sadarbību ar partneriem	9.1. Izvēlēties sadarbības partnerus atbilstoši Rīga ZOO izvirzītajiem mērķiem un vērtībām, nodrošinot kvalitatīvu sadarbību, kas balstīta uz kopīgu mērķu sasniegšanu.
	9.2. Veidotajai sadarbībai ar partneri ir jāveicina sabiedrības informētību un vides apziņu (t.s. "zaļo domāšanu") par bioloģisko daudzveidību, klimata pārmaiņām, dabas un energoresursu patēriņu, vides piesārņojumu, kā arī citiem būtiskiem vides jautājumiem.
	9.3. Dibināt sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām.
10. Piesaistīt ZooSkolai nozares speciālistus	10.1. Veidot sadarbību, no kuras ieguvēji būtu gan nozaru speciālisti, gan ZooSkolas vides izglītības programma.

6. Stratēģijas īstenošanas uzraudzība

Rīga ZOO Vides izglītības stratēģijas 2023.-2025. gadam (turpmāk – Stratēģija) īstenošanas uzraudzības sistēmas pamatuzdevums ir nodrošināt sekmīgu Stratēģijas īstenošanu, kontroli un analīzi. Par Stratēģijas vispārēju ieviešanu un resursu piešķiršanu rīcības plānā noteikto darbību īstenošanai atbildīgā institūcija ir Rīga ZOO. Par Stratēģijas uzraudzību, novērtēšanu un pārskatīšanu atbildīgā institūcija ir Rīga ZOO.

Stratēģijas īstenošanas uzraudzības pamatā ir regulārs izvērtējums rīcības plānā noteikto uzdevumu un rīcības plāna soļu izpildei. Par plāna izpildi atbildīgās struktūrvienības uzdevums ir regulāri apkopot informāciju, izveidojot un ieviešot ZooSkolai pielāgotu vides izglītības kvalitātes monitoringa sistēmu. Atbildīgā struktūrvienība sagatavo ikgadēju pārskatu par stratēģijas ieviešanu, kurā atspoguļota informācija par rīcību virzieniem, uzdevumiem, rīcības plānu un rezultātiem. Ikgadējo stratēģijas ieviešanas uzraudzības pārskatu atbildīgā struktūrvienība prezentē vai rakstiski iesniedz Rīga ZOO valdei Rīga ZOO tekošā gada I ceturksnī. Pārskatam jābūt pieejamam visiem Rīga ZOO darbiniekiem.

Stratēģija un rīcības plāns ir papildināmi atbilstoši starptautiska, nacionāla un reģionāla mēroga aktualitātēm, ņemot vērā informāciju par nākamajā plānošanas periodā pieejamajiem finanšu resursiem, cilvēkresursu izmaiņām struktūrvienībā, reorganizāciju vai kādu citu kritisku faktoru.

1. pielikums. Jauno ekskursiju tēmu piedāvājums 2014.-2020. gadā

Gads	Ekskursijas nosaukums
2014.	<ul style="list-style-type: none"> ● Dzīvnieku daudzveidība “Cik dažādi mēs esam?” ● Mitrāji – nozīmīga ekosistēma dzīvniekiem, augiem un cilvēkam ● Tropu mežs – kas to apdraud un ko katrs no mums var darīt? ● Dzīvnieku aizsardzība un apdraudētās sugas ● Vēsturiskās vietas Rīgas Nacionālajā zooloģiskajā dārzā
2017.	<ul style="list-style-type: none"> ● Noslēpumainā skudru pasaule ● Profesiju daudzveidība zoodārzā ● Dzīvnieki mītos un tautu nostāstos
2018.	<ul style="list-style-type: none"> ● Dzīvnieki Latvijas dabā un kultūrā
2019.	<ul style="list-style-type: none"> ● Dzīvnieki tēlu labirintos
2020.	<ul style="list-style-type: none"> ● Dabas aizsardzība un invazīvas sugas Latvijā

2. pielikums. ZooSkolas formālās izglītības atbalsta piedāvājuma papildinājums no 2014. Līdz 2020. gadam

Gads	Izglītības pakāpe			
	Pirmsskola	Sākumskola	Pamatskola	Vidusskola
2014.	-	1. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku ķermeņu uzbūve 2. klase <ul style="list-style-type: none"> Gadalaiku un diennakts ritmi dzīvnieku pasaulē 3. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieki dažādās siltuma joslās 	4.–6. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīves vide - sauszeme, ūdens un gaiss Dzīvnieku daudzveidība dabas ainavās 7.–8. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku savdabība dabas zonās un kontinentos 	10.–11. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku sabiedrības
2015.			4.-6. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku attīstības posmi 8. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku sistemātika. Ievads Dzīvnieku sistemātika. Kukaiņi Dzīvnieku sistemātika. Abinieki Dzīvnieku sistemātika. Rāpuļi Dzīvnieku sistemātika. Putni Dzīvnieku sistemātika. Zīdītāji 	10.-11. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku sistemātika. Apkopojums

Gads	Izglītības pakāpe			
	Pirmsskola	Sākumskola	Pamatskola	Vidusskola
2016.		1.-2. klase <ul style="list-style-type: none"> Savvaļas dzīvnieki un mājdzīvnieki 3.-4. klase <ul style="list-style-type: none"> Augēdāji un gaļēdāji 	4.-5. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku daudzveidība Latvijas mežos, pļavās un purvos 6. klase, 8.-9. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieka vieta un nozīme ekosistēmā 	
2017.	5-6 gadi <ul style="list-style-type: none"> Kāds ķermenis dzīvniekam? Ko dara dzīvnieki dažādos gadalaikos? Zidītāji Latvijā un pasaulē Savvaļas un mājdzīvnieki Augēdājs vai gaļēdājs? Kas dzīvo mežā, pļavā un purvā? 			
2020.	5-6 gadi <ul style="list-style-type: none"> Kāds ķermenis ir dzīvniekam? Ko dara dzīvnieki dažādos gadalaikos? Savvaļas un mājdzīvnieki Ko ēd dzīvnieki? Kas dzīvo Latvijas dabas ainavās? 	1.-3. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieku ķermeņa uzbūve Gadalaiki dzīvnieku pasaulē Savvaļas un mājdzīvnieki Dzīvnieku barošanās daudzveidība Dzīvnieki Latvijas dabas ainavās 	4.-6. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīves vide- sauszeme, ūdens un gaiss Dzīvnieku attīstības posmi 7.-9. klase <ul style="list-style-type: none"> Organismu mijiedarbība ekosistēmās 	9.-12. klase <ul style="list-style-type: none"> Dzīvnieki nebrīvē un ētiskie aspekti

Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

3. pielikums. Nodarbību un ekskursiju piedāvājums 2022./2023. mācību gadā

Mācību nodarbības			
<p>5-6 gadi</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kāds ķermenis ir dzīvniekam? ● Ko dara dzīvnieki dažādos gadalaikos? ● Savvaļas un mājdzīvnieki ● Ko ēd dzīvnieki? ● Kas dzīvo Latvijas dabas ainavās? 	<p>1.-3. klase</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Dzīvnieku ķermeņa uzbūve ● Gadalaiki dzīvnieku pasaulē ● Savvaļas un mājdzīvnieki ● Dzīvnieku barošanās daudzveidība ● Dzīvnieki Latvijas dabas ainavās 	<p>4.-6. klase</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Dzīves vide- sauszeme, ūdens un gaiss ● Dzīvnieku attīstības posmi <p>7.-9. klase</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Organismu mijiedarbība ekosistēmās 	<p>9.-12. klase</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Dzīvnieki nebrīvē un ētiskie aspekti
Ekskursijas			
<p>Cik dažādi mēs esam?</p> <p>Dzīvnieki Latvijas dabā un kultūrā</p> <p>Profesiju daudzveidība zoodārzā</p>			

4. pielikums. Darbības virzieni un sasniedzamie rezultāti 2023.-2025. gads

Darbības virziens	Uzdevums	RP punkts	Sasniedzamais rezultāts, 2023. gads	Sasniedzamais rezultāts, 2024. gads	Sasniedzamais rezultāts, 2025. gads
Tiešais izglītības darbs: ZooSkola un gida pakalpojumi	1. Uzlabot un paplašināt ZooSkolas formālās izglītības atbalsta piedāvājumu	1.1.	Ir veikts esošā piedāvājuma izvērtējums, t.sk. satura atbilstības izvērtējums IAP2027.	100 % tematiskā piedāvājuma atbilst IAP2027 satura vadlīnijām un mērķiem.	-
			-	Tiek piedāvāta vismaz viena mācību norise, kas papildina IAP2027 mācību programmā apgūstamo saturu ar starpnozaru pieeju.	Tiek piedāvātas vismaz divas mācību norises, kas padziļināti papildina IAP2027 mācību programmā apgūstamo saturu.
		1.2.	-	Veikta priekšizpēte attālinātās izglītības piedāvājuma izstrādei.	Sekojoš priekšizpētes rezultātiem, ieviests vismaz vienu tematu, ko iespējams apgūt attālināti.
		1.3.	Izveidota struktūra ZooSkolas iekšējās kārtības noteikumiem.	ZooSkolas iekšējās kārtības noteikumi ir apstiprināti un tiek aktualizēti pēc nepieciešamības	-
		1.4.	Tiek piedāvāta vismaz viena ar aktuālajiem vides jautājumiem saistīta mācību norises tēma.	Tiek piedāvātas vismaz divas ar vides aktuālajiem jautājumiem saistītas mācību norises tēmas.	Tiek piedāvātas vismaz trīs ar vides aktuālajiem jautājumiem saistītas mācību norises tēmas.
		1.5., 3.3.	Ir izstrādāta izglītības darba kvalitātes novērtēšanas sistēma.	Ir ieviesta izglītības darba kvalitātes novērtēšanas sistēma, IV. ceturksnī ir veikta rezultātu analīze.	Kvalitātes novērtēšanas sistēma tiek pielietota, IV. ceturksnī ir veikta rezultātu analīze.
		1.5., 3.3.	Visi ekskursiju un nodarbību vadītāji tiek izvērtēti reizi ceturksnī.	-	-

2. Palielināt tiešā izglītības darba pieejamību	2.1.	Ir ieviests jauns gidus sistēmas modelis, kas iesaista ārējos un Rīga ZOO cilvēkresursus.	Veikts izstrādātā modeļa izvērtējums un ieviestas nepieciešamās izmaiņas.	Veikts gida sistēmas modeļa izvērtējums, ņemot vērā pirmo 2 gadu rezultātus. Izstrādātas vadlīnijas modeļa pilnveidei.
	2.2.	Ekskursiju piedāvājums ir paplašināts ar vismaz vienu tēmu līdz šim neaptvertai mērķauditorijai.	Paplašināts ekskursiju piedāvājums (vismaz divas tēmas) definētām mērķauditorijām.	Paplašināts ekskursiju piedāvājums (vismaz trīs tēmas) definētām mērķauditorijām.
	2.1., 2.3.	Izveidota struktūra mācību platformas izveidei ekskursiju un nodarbību vadītājiem.	Mācības platforma ir izstrādāta 100% apjomā.	-
	2.3.	Apmācības ir izstrādātas 40 % apjomā.	Apmācības ir izstrādātas 60 % apjomā	Ir pilnībā izstrādātas apmācības.
	2.5., 2.3.	Ir ieviesta ekskursiju izvērtēšanas anketa.	Ir ieviesta nodarbību izvērtēšanas anketa.	-
	2.4.	-	Ir veikta priekšizpēte piedāvājuma izstrādei cilvēkiem ar dzirdes un/vai redzes traucējumiem, kustību traucējumiem.	Sekojojot priekšizpētes rezultātiem, ir ieviests vismaz viens izglītības piedāvājums cilvēkiem ar dzirdes un/vai redzes traucējumiem, kustību traucējumiem.
	2.5.	-	Ir veikta priekšizpēte interešu izglītības iespējām Rīga ZOO VIC.	Sekojojot priekšizpētes rezultātiem, ir ieviesta vismaz viena izglītības piedāvājumu definētajai mērķauditorijai.
	2.6.	-	Tiek nodrošināta ZooSkolas resursu un ārtelpu pieejamība nometņu un interešu izglītības pulciņu darbībai dažādu izglītības programmu ietvaros.	

	3. Izveidot kvalitatīvas un funkcionālas mācību telpas	3.1.	VIC būvniecība ir noslēgta, mācību telpas ir funkcionālas.	Organizēti divi vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai veltīti pasākumi (zinātniski pētnieciskās konference/ semināri/darbnīcas vai citas aktivitātes), lai nodrošinātu telpu kvalitatīvu un jēgpilnu izmantošanu.	Organizēti divi vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai veltīti pasākumi (zinātniski pētnieciskās konference/ semināri/darbnīcas vai citas aktivitātes), lai nodrošinātu telpu kvalitatīvu un jēgpilnu izmantošanu.
	4. Pilnveidot struktūrvienības dzīvnieku kolekciju	4.1.	Ir izveidota VIC dzīvnieku kolekcija un ekspozīcijas 50% apmērā.	Ir izveidota VIC dzīvnieku kolekcija un ekspozīcijas 70% apmērā.	Ir izveidota VIC dzīvnieku kolekcija un ekspozīcijas 90% apmērā.
		4.2.	Izveidotas pielāgotas telpas dzīvnieku turēšanai VIC, kā arī pielāgotas mācību telpas to izmantošanai.	-	-
		4.3.	Katrai sugai, kas tiek izmantota kontaktam, ir individuālais apraksts, kas iekļauj izmantošanas pamatojumu.	-	-
		4.3.	Katrs indivīds ir identificējams un tam ir novērojumu protokols.	-	-
5. Izveidot dzīvnieku izmantošanas vadlīnijas	5.1.	Vadlīnijas dzīvnieku izmantošanai izglītības darbā ir izstrādātas 50% apjomā.	Ir pilnībā izstrādātas vadlīnijas dzīvnieku izmantošanai izglītības darbā, un tās tiek aktualizētas pēc nepieciešamības.	-	
6. Uzlabot informatīvā un izglītojošā satura kvalitāti	6.1.	Labā tehniskajā stāvoklī un aktuālu informāciju saturoši ir 20% zoodārza teritorijā esošo izglītojošo stendu.	Labā tehniskajā stāvoklī un aktuālu informāciju saturoši ir 60% zoodārza teritorijā esošo izglītojošo stendu.	Labā tehniskajā stāvoklī un aktuālu informāciju saturoši ir 90% teritorijā esošo izglītojošo stendu	

Informatīvi izglītojošais saturs RīgasZOO vidē		6.1., 6.2.	Ir izveidota informatīvu un izglītojošu stendu uzskaites zoodārza teritorijā un izvērtēta to satura aktualitāte un tehniskais stāvoklis.	Izstrādāts pārskatāms stendu monitoringa plāns.	-
		6.3., 6.4.	Vismaz 10% stendu ir interaktīvi.	Katram no tematiskajiem virzieniem ir izstrādāts vismaz viens stends un vismaz 30% stendu ir interaktīvi.	Katrs no tematiskajiem virzieniem ir kvalitatīvi reprezentēts teritorijā. Vismaz 50% stendu ir interaktīvi.
		6.5.	-	Vides objektu tehnisko risinājumu izstrāde atbilst ilgtspējas kritērijiem t.sk. lietošanas ilgums, labošanas un aktualizācijas iespējas, materiālu piemērotība.	
		6.6.	Ir izstrādāta jauna RīgasZOO vizuālā identitāte.	Vizuālajai identitātei atbilst vismaz 30% teritorijā atrodamās informācijas un izglītojošā satura.	Vizuālajai identitātei atbilst vismaz 60% teritorijā atrodamās informācijas un izglītojošā satura.
	7. Uzlabot informatīvā un izglītojošā satura pieejamību	7.1.	Ir veikta līdz šim izmantoto informatīvi izglītojošā satura paņēmieni izvērtēšana un sistemātiska apkopošana.	Ir izstrādātas vadlīnijas ņemot vērā iekļaujošos, universālos un labākajā praksē atzītos principus.	Nepieciešamības gadījumā vadlīnijas tiek pārskatītas un aktualizētas.
		7.2.	Ir veikta priekšizpēte par vides objektu izveidi cilvēkiem ar dzirdes un/vai redzes traucējumiem, kustību traucējumiem.	Teritorijā atrodas vismaz trīs izglītojošie stendi, kas pielāgoti cilvēkiem ar dzirdes un/vai redzes traucējumiem, kustību traucējumiem.	Teritorijā atrodas vismaz pieci izglītojošie stendi, kas pielāgoti cilvēkiem ar dzirdes un / vai redzes traucējumiem, kustību traucējumiem.
		7.2., 2.4.	-	-	10% vides informācijas iekļauj audiālus, olfaktoros un taktilus objektus.

Rīgas Nacionālā Zooloģiskā dārza Vides izglītības stratēģija un rīcības plāns 2023.-2025. gadam

	8. Rīga ZOO dzīvnieku kolekcija	8.1.	Izveidota strukturētas informācijas bāze par 10% aktuālajām Rīga ZOO kolekcijā esošajām sugām.	Izveidota strukturēts informācijas bāze par 30% aktuālajām Rīga ZOO kolekcijā esošajām sugām.	Izveidota strukturēts informācijas bāze par 50% aktuālajām Rīga ZOO kolekcijā esošajām sugām.
		8.2.	-	Ir izstrādāts konceptuāls izglītības satura plāns ilgtermiņa attīstības plāna "Masterplan 2035" I posmam "Himalaji".	Ir izstrādāts konceptuāls izglītības satura plāns ilgtermiņa attīstības plāna "Masterplan 2035" II posmam.
		8.3.	-	Izstrādāts plāns vienota izglītojošā satura izstrādei invazīvo sugu eksponēšanā.	Ir izstrādāts vienots izglītojošais saturs invazīvo sugu eksponēšanā.
Mērķtiecīga sadarbība sabiedrības izglītošanā	9. Nodrošināt mērķtiecīgu un kvalitatīvu sadarbību ar partneriem	9.1., 9.2.	Pārskatīti aktuālie sadarbības partneri izglītības darbā.	-	-
		9.1.	-	Ir definētas interešu jomas sadarbībai, potenciālo sadarbības partneru un projektu raksturojums.	-
	10. Piesaistīt ZooSkolai nozares speciālistus	9.1., 9.2., 9.3., 10.1.	Tiek nodrošināta sadarbība ar vismaz trīs NVO, augstākās izglītības iestādēm, muzejiem u.tml. iestādēm, kuru galvenie uzdevumi ir saistīti ar dabas un vides jautājumiem.	Tiek nodrošināta sadarbība ar vismaz četrām NVO, augstākās izglītības iestādēm, muzejiem u.tml. iestādēm, kuru galvenie uzdevumi ir saistīti ar dabas un vides jautājumiem.	Tiek nodrošināta sadarbība ar vismaz piecām NVO, augstākās izglītības iestādēm, muzejiem u.tml. iestādēm, kuru galvenie uzdevumi ir saistīti ar dabas un vides jautājumiem.